

oia in istis inferioribus causari ex motu corporum celestium & quod reuolutis eisdem reuolutionibus corporum superiorum sequebantur eidem effectus numero qui aliqui fuerant. Unde dicebat quod adhuc plato idem numero leget atthenis: & quod habebit easdem scholas & eosdem auditores quos habuit. Et ideo philosophus contra eosdem arguit. quod licet idem celum numero & idem sol sit in eisdem reuolutionibus: tamen effectus qui inde pueniunt non consequuntur identitate numero sed specie. & hoc secundum viam nature. Similiter dico quod si corpora iduerent in corruptionem & surgerent secundum viam nature quod non resurgerent eadem numero: sed eadem specie. Sed cum reintegratio & resurrectio sicut dictum est fiant virtute diuina: dicimus quod corpora erunt eadem numero: cum neque principia indiuidua huiusmodi sint aliud quam hec anima & hoc corpus. In resurrectione autem redibit & anima eadem numero cuius sit in corruptibilis: & hoc corpus idem numero ex eisdem pulueribus in quibus resolutum fuit ex virtute diuina reparatus. sic erit idem homo numero resurgens. Nec facio vim in formis intermediis: quia non pono esse aliquam aliam formam substantialem in homine nisi animam rationalem a qua habet corpus humanum quod sit animatum natura sensibili & vegetabili: & quod sit rationale. Forme vero accidentales nihil impediunt identitatem numerali quam ponimus.

Consequenter cum dicit. (Cuius autem corruptibile est.) Confirmat quod dixerat per auctoritatem. Et circa hoc duo facit. Primo ponit auctoritatem. Secundo ex ea concludit tria ibi. (Ubi enim est mors est.) Dicit ergo primo. Dixi quod oportet corruptibile hoc iduere est. Sed cum mortale hoc iduerit immortalitatem tunc. scilicet in futuro. Quod est contra illos qui dicunt. iam resurrectionem factam. Sicut primo qui scripsit est. scilicet Absorpta est. Hoc secundum translationem nostram non inuenit in aliquo libro Biblie. Si tamen inuenitur in translatione. non est certum unde sumptus sit. Potest tamen dici hoc esse sumptum. Esa. 26. Uiuent mortui tui est. Et 25. Precipitabit mortem in sempiternum. Osee. 13. ubi nos habemus. Ero mors tua o mors. 70. habent. Absorpta est mors in victoria. id est propter victoriam christi. Et ponit preteritum per futuro propter certitudinem prophetie. psalmus 3. Degluties mortem est.

Consequenter cum dicit. (Ubi est mors victoria tua est.) Concludit tria ex premissa auctoritate. Inquisitione scilicet contra mortem. Gratia actiones ad deum ibi. (Deo autem gratias.) Et ammonitione sua corinthiis ibi. (Itaque fratres mei est.) Circa primum duo facit. Primo ponit inquisitionem. Secundo exponit ibi. (Stimulus autem est.) Loquitur ergo apostolus de victoria christi contra mortem quasi in quodam speciali gaudio positus assumit personam virores resurgentium dicens. Ubi est mors victoria tua: Hoc non inuenitur in aliquo loco sacre scripture. vtrius autem ex se vel aliunde habuerit hoc apostolus incertum est. Si tamen aliunde accepisset videtur accepisse de Esa. 14. Quomodo quieuit tributum cessauit est. Dicit ergo. Ubi est mors est. scilicet corruptio. victoria tua. id est potentia qua totum humanum genus prosternebas: de omnibus triumphabas. 2. Reg. 14. Des morimur est. Job. 18. Calcer super eum quasi rex interitus est.

Ubi est mors stimulus tuus? Quid autem sit stimulus consequenter exponit dicens. (Stimulus autem est.) Unum duo ponit. Unum per quod exponit quod dixit. Aliud per quod objectionem excludit ibi. (Virtus peccati est.) Sciendum est autem quod stimulus mortis potest dici vel stimulans ad mortem. vel quo vititur seu quez facit mors. sed litteralis sensus est. stimulus mortis. id est stimulans ad mortem: quia homo per peccatum est impulsus & deiectus ad mortem. Roma. 6. Stipendia peccati mors est.

Sed quod aliquis posset obicere quod iste stimulus est remotionis per legem. ideo consequenter hoc apostolus excludit sub-

dens. Virtus vero. id est augmentum peccati lex. Quasi dicitur. Non est remotionis peccati per legem: imo virtus peccati lex. id est augmentum occasionaliter. scilicet non quod induceret ad peccatum: sed quantum dabat occasionem peccati & non conferebat gratiam ex qua magis accedebat concupiscentia ad peccatum. Roma. 5. Lex subtrahit ut abundaret delictum. Roma. 7. Occasione accepta peccatum per mandatum est. Est autem alius sensus: sed non literalis ut stimulus mortis dicitur quo vititur mors: & sic per mortem intelligitur dyabolus. Apoc. 6. Nomen illi mors. Et sic stimulus mortis est tentatio dyaboli. Et sic totum quod dicitur de morte exponitur de dyabolo. ut in Glo. habetur. Vel stimulus mortis. id est a morte factus. id est carnali concupiscentia. Iaco. 1. Concupiscentia cum ceperit est. Concupiscentia. n. primo volentes allicit sic in imperatis. Secundo repugnantes trahit ut in continentibus. Postea creditur: sed non vincit ut in continentibus. Postea debilitat eum: tentatio sic in temperatis & ultimo totaliter deficit sic in beatis quibus dicere oportet. Ubi est mors tentatio vel victoria tua: Quod stimulus mortis destructus est non per legem: sed victoria christi. id est deo sunt reddende gratias actiones. Et hoc est quod dicitur. Deo autem gratias. s. ago seu agamus quod dedit nobis victoriam mortis & peccati per iesum christum non per legem. Ioan. 16. Nec est victoria est. Roma. 15. Quis me liberabit est. Gratia dei est. Nam quod impossibile est.

Consequenter cum dicit. (Itaque fratres mei est.) Subdit ammonitionem. scilicet. n. dicitur est pseudo apostolus corrumpebat corinthios negando resurrectionem. & id postquam iam astruxit fidem resurrectionis & per exempla ostendit: ammonet eos quod bene se habeant ne seducantur a pseudo apostolis. Et circa hoc tria facit. Primo. n. eos in fide confirmat dicens. Itaque. scilicet iam ostensa resurrectione fratres mei per fides per quam omnes sumus filii dei. Io. 1. Dedit eis patrem est. Dilectissimi mi per charitatem quam debemus nos iuicem diligere. psalmus 4. Hoc mandatum habemus a deo est. Stabiles estote. scilicet in fide resurrectionis ne recedatis a fide. Eph. 4. Non sumus sic paruuli fluctuantes est. & immobiles: ne. scilicet ab alijs seducamini. Col. 1. In fide fundati stabiles & immobiles est. Secundo inducit ad bona opera dicens. Abundantes in omni opere bono semper. Gal. 6. Dum tempus est. puer. 3. In abundantia iusticia. Tertio roborat eos per spes dicens. Scientes per quod est. Sap. 3. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus. CAP. XVI.

De collectis autem que fiunt in sanctos. sicut ordinavi in ecclesijs galatibus: ita & vos facite per vnam sabbari. Unusquisque vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit: ut non cum venero tunc collecte fiat. Cum autem presens fuero quos approbaueritis per epistolas mittam perferre gratiam vestram in hierusalem. Quod si dignum fuerit ut ego eam: mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum macedonia pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo. vel etiam hiemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem ephesi vsque ad penthecostem. Quod enim mihi apertum est magnum & euidenter & aduersarij multi.

Supra per totam seriem epistole proposuit apostolus corinthiis quandam doctrinam generalem. in hoc ultimo capitulo proponit eis quedam specialia et familiaria. Et

Ad corinthios I.

circa hoc duo facit. Primo monet eos quid ipsi debeant alijs facere. Secundo ostendit quid alij faciatur ipsis ibi. (Salutat vos ecclesia etc.) Circa primum duo facit. Primo instruit eos de his que debent facere ad absentes. Secundo vero de his que debent facere ad presentes ibi. (Uigilate et state in fide etc.) Circa primum tria facit. Primo instruit eos de his que pertinent ad absentes pauperes sanctos qui sunt in hierusalem. Secundo de his que pertinent ad apostolum ibi. (Ueniam ad vos cum etc.) Tertio de his que pertinent ad discipulos ibi. (Si autem uenerit etc.) Circa ea que debent fieri sanctis qui erant in hierusalem tribus instruit eos apostolus. Primo qualiter elemosyna sanctis facienda: sit colligenda. Secundo qualiter sit conseruanda ibi. (Unusquisque autem uestrum etc.) Tertio qualiter sit in hierusalem transmittenda ibi. (Cum autem presens fuero etc.) Circa primum sciendum est quod sicut legitur Act. 4. Nos erat in primitiua ecclesia ut conuersi ad fidei venderent possessiones et omnia que habebant et precium ponerent ad pedes apostolorum et de eis unicuique prout erat opus prouideretur. ut sic nullus haberet penuriam: sed essent illis omnia communia. Et sicut dicitur in collationibus patrum omnis religio ab illa sancta societate sumpsit exordium. Contigit autem ut fame perualida exorta pauperes sancti qui erant in hierusalem inopia maxima laborarent. unde factum est ut apostoli ordinarerent ad ipsorum subuentionem quod per alias ecclesias christi colligere fieret. et hec commissio facta est paulo et barnabe. Saluta secundo. Dederunt mihi et barnabe etc. Et quod apostolus super B sollicitus erat monebat illos quosauerat ut eis subuenirent: quia sicut ipse ad Roma. dicit. Iustum est ut a qui bus spiritualia receperunt temporalia ministrerent. Et hoc est quod dicit. De collectis autem que fiunt per ecclesias in sanctos. i. in usum sanctorum et non quorumlibet. Eccles. 12. Da iusto et ne recipias peccatores. Non quod peccatoribus non sit aliquid dandum: sed quia magis debet quis dare elemosynam iusto indigenti quam peccatori.

C Sicut ordinari in ecclesia galathie. ita et vos facite. i. colligite per unam. scilicet diem sabbati. i. septimane. Et hoc ideo ordinatum est ut paulatim qualibet hebdomada aliquod paruum solueretur: ne si simul totum soluisent grauaretur. Et licet eis paululuz uideretur et quasi insensibile paulatim dare tamen completo anno elemosyne istiusmodi collecte magne erant. Uel per unam sabbati intelligitur prima dies post sabbatum. scilicet dies dominicus. Et hoc ideo illo die fieri uoluit apostolus. quia iam inoleuerat consuetudo ut populus in dominicis diebus ad ecclesiam ueniret. Leuit. 23. Dies primus celeberrimus erit atque sanctissimus etc. Et post. Est enim ceteris atque collecte etc. De hac elemosyna dicitur Danielis. 4. Peccata tua elemosynis redime. Et ecclesia. 29. Elemosyna uiri quasi sacculus etc.

C Quia uero non solum debet apponi modus in colligendo: sed etiam in conseruando. ideo consequenter instruit qualiter collecte conseruentur. cum dicit. (Unusquisque autem uirum etc.) In quo ostenditur maxima industria apostoli. Ne aliqui crederent quod apostolus faceret collectas istas magis causa questus propter quam propter necessitatem sanctorum. ideo suspicionem hanc uitans et quantum ad se et quantum ad suos ministros noluit dictam pecuniam a se seu a suis ministris custodiri: sed ordinauit quod quilibet illud quod sibi placebat elargiri reponeret domi et conseruaret seorsum faciens: sic per totum annum. Et huius ratio erat: quia apostolus nolebat quod quando ueniret corinthum uacaret collectis: sed doctrine et rebus spiritualibus. Et ideo dicit. (Ut non cum uenero etc.) Act. 6. Non est equum nos reliquere etc. qualiter autem debeant mitti in hierusalem subdit dicens. (Cum autem presens fuero etc.) Quasi dicat. Nec in hoc uolo aliquos specialiter onerare

cum presens fuero. scilicet ad portandum pecuniam: sed mittam illos quos probaueritis. i. approbaueritis mittendos mittam quam per epistolas. i. cum epistolis missis a uobis et a nobis laudatorum et comedatorum. scilicet in quibus contineatur quantitas pecunie comedatum studium nostrum et charitas. Mittam quam perferre gratiam uestram. i. quod gratis dabitur sanctis. pauperibus in hierusalem. etc. 2. Cor. 8. Notam facimus uobis gratiam dei etc. In hierusalem. i. sanctis qui sunt in hierusalem: et non solum mittam alios quos probaueritis: sed si dignum fuerit etc. i. si magna quantitas fuerit mecum ibunt: in quo inducit eos ad bene et liberaliter soluendum. Ro. 15. Nunc igitur proficiscar hierusalem ministrare sanctis etc.

C Consequenter apostolus instruit eos de his que pertinent ad seipsum. Et circa hoc tria facit. Primo promittit eis suam presentiam dicens. (Ueniam ad vos cum macedoniam pertransiero etc.) Circa quod sciendum est quod sicut dicitur Act. 16. Uir macedo apparuit apostolo cum esset troade deprecans eum et dicens ei. Transiens in macedoniam libera nos. Ut ergo apostolus iussa impleteret disposuit se macedoniam iturum. Et quia macedonia erat media iter asiam et achaiam in qua est corinthum: ideo dicit. Cum pertransiero in macedoniam ueni ad uos: imo ueni ad uos ideo. scilicet quod tunc ero uobis propior. Secundo promittit se facturum apud eos diutinam moram dicens. Apud uos forsitan manebo. i. moram contraham uel etiam hyemabo. i. per totam hyemam permanebo uobiscum: quia multa corrigenda sunt in uobis. Uel causas quare ad eos uadit subdit. cum dicit. (Ut uos me ueducatis quocumque iero.) Et dicit quocumque: quia nesciebat determinate quouiret nisi spiritus sanctus inspirabat sibi. Ueducatis in quam non defendatis me: sed ut doceatis uos. Tertio cum dicit. (Nolo enim uos etc.) Excusat dilationem sue presentie dupliciter. Uno modo: quia corinthi possent dicere non est necessesse quod tantum differas uenire: et quod primo uadas in macedoniam: quia tu potes uenire in achaiam et permanere ita quod non transias per macedoniam. Et ad hoc dicit. licet sic posses uenire ad uos tamen non diu posses manere uobiscum: quia statim oportet me esse in macedonia uel redire in asiam. unde quod non lo uos modo in transitu uidere: id modo non uenio primo ad uos: nam ego spero aliquam moram contrahere uobiscum si diu minus permiserit. Dicit si dominus permiserit: quia forte uel antequam esset ibi uel postquam iam esset ibi dominus inspiraret ei quod iret ad alium locum ubi faceret maius bonum. Alio modo excusat se et hoc uidetur magis rationale: quia oportebat eum diu manere apud ephesum quod est in asia: et ideo dicit. (Permanebo autem ephesi usque ad penthecostem etc.) Forte hec epistola missa fuit in hyeme seu in uere et tunc post penthecostem debebat ire in macedoniam et morari ibi usque ad hyemam et tunc ire corinthum et hyemare. Rationem autem quare uolebat morari ephesi usque ad penthecostem subdit cum dicit. (Ostium autem etc.) i. magni fructum facio in epheso. Et dicit ostium esse apertum magni. i. multa corda hominum ad credendum parata: et uidetur: quia sine dictione Loll. 4. Quia simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium etc. Sed quia sunt multi aduersarij qui conantur impedire uel subintrare. Si ergo absentem me tantum fructus posset de facili impediri: id nolo recedere quousque sitis bene firmati. Apoc. 3. Ecce dedi coram te ostium apertum.

C Lectio.

II.

Si autem uenerit thimotheus uidete ut sine timore sit apud uos: opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illius spernat. Ueducite autem illum in pace ut ueniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. Be apollo autem fratre uobis notum facio: quam multum

tum rogauit eſi vt veniret ad vos cū fratribus: ⁊ vtiq; non fuit voluntas eius vt nūc veniret: Veniet autē cum ei vacuū fuerit. Vigilate ſtate in fide: viriliter agite ⁊ confortamini: oia eni veſtra in charitate fiant. Obſecro autem vos fratres noſtris domum ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici: quoniā ſunt primitie achaie ⁊ in miniſterium ſanctorū ordinauerūt ſeipſos: vt ⁊ vos ſubditi ſitis eiꝰ ſimodit: ⁊ omni cooperanti ⁊ laborati. Gaudeo autē in preſentia ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici: qm̄ id qd vobis deerat ipſi ſupplerunt. Refecerūt enim ⁊ meū ſp̄m ⁊ veſtrū. Cognoscitur ergo qui eiꝰ ſimodi ſunt. Salutāt vos omnes eccleſie aſie. Salutāt vos in domo multum aquila ⁊ priſca cum domeſtica ſua eccleſia: apud quos ⁊ hoſpitor. Salutant vos omnes fratres. Salutate iuicem in oſculo ſancto. Salutatio mea: manu pauli. Si quis non amat dominum noſtrum ieſum chriſtū ſit anaſthema maranatha. Gratia dñi noſtri ieſu chriſti vobiſcum. Charitas mea cum omnibus vobis in chriſto ieſu amen.

¶ Dic iſtruit eos de his que pertinet ad diſcipulos ſuos. et primo de his q̄ pertinet ad thimotheū. Scdo de his que pertinet ad apollo ibi. (De apollo ꝛc.) De thimotheo tria mandata. Primo vt ſecure cuſtodiat. Un̄ dicit. Si autē venerit ad vos thimotheꝰ videte ſtudeatis vt ſine timore ſit apud vos. Forte aliq̄ cōmotio fuerat ibi ppter pſeudo aplos. ⁊^a Cor. 7. Foris pugne: intus timores ꝛc. Et hoc debetis facere: qz op̄ dñi opat̄: ſicut ⁊ ego pdicādo. ⁊^a Th. 4. Tu vero vigila: in oibus labora. Scdo vt i honore habeatur: ⁊ iō dicit. Ne q̄s ergo illū ſpernat. Et rō huius eſt forte: qz iuuenis erat. ⁊^a Th. 4. Nemo adoleſcentiā tuā ſpernat. Luc. 10. Qui vos ſpernit me ſpernit. Tertio vt pacifice deducatur: ⁊ hoc eſt qd dicit. (Deducite autē illuz ꝛc.) Et rō huius eſt: qz expecto illuz cū fratribus q̄ ſunt cū eo.

¶ De apollo ꝛc. Iſte eſt ille apollo. de quo habet Act. 18. Quia deus qdā ꝛc. ⁊ iſte iuit in achaiam: ⁊ fuit q̄ſi ſp̄alis doctor eoz poſt ap̄l̄. p̄^a Cor. 3. Ego plātani apollo rigauit ꝛc. ⁊ vt ſlo. di. eps erat. Et qz corinthi male ſe habuerāt: reſceſſerāt ab eis ⁊ iuerāt ad ap̄l̄m. Poſtmodū vō corinthi rogauerūt ap̄l̄m vt remitteret illuc ip̄m: ad qd r̄ndet eis dicēs. De apollo autē fratre queꝰ rogatiſt remitti ad vos notū vobis facio tria. Prio p̄ces meas ſibi factas: qm̄ multū rogauit eū: vt veniret ad vos cū fratribꝰ. Et diē rogauit euz lz poſſit p̄cipere: qz magnis viris nō d̄facili d̄z fieri p̄ceptū p̄^a Th. 5. Seniore obſecra ꝛc. Ecc. 32. Rectorem te poſuerūt ꝛc. Scz nūqd licuit ſibi relinq̄re ppl̄m ſuū: Ad h̄ dōm q̄ ſicut Hreg. dicit. qm̄ omnes ſubditi male ſe habent ⁊ nolūt corrigi: licet ep̄o recedere ab eis. Un̄ qz iſti erāt tales licuit ei. ¶ Uel d̄bz eſt: qz forte nō erat eps eoz: ſz ſpecialit̄ pdicauerat eis. Scdo reſpōſuz apollinis: qz renuit venire ad eos ibi. (Et vtiq; nō fuit voluntas eius vt nūc ꝛc.) Et ratio huius eſt: qz forte nōdū erāt bñ correcti. Uel qz ip̄e erat i alyz arduis occupatus. Tertio p̄mittit eū aliq̄ ad eos iturum. Un̄ dicit. (Veniet autē cū ei vacuū). i. oppoſitūm fuerit. ſ. qm̄ vos eritis correcti.

¶ Coſequent̄ poſtq̄ iſtruxit eos qd debeant facere abſentibus: hic iſtruit eos q̄liter ſe habeāt ad p̄ites. Circa hoc duo facit. P̄mo oſtēdit qualiter ſe habeāt q̄tum ad oēs

in cōi. Scdo q̄tum ad quōſdā in ſpeciali ibi. (Obſecro autē vos fr̄s.) Iſtruit autē eos ap̄l̄s in cōi de tribus. ſ. de fide. de bona opatiōe: ⁊ de modo bñ operādi. ¶ Scz tñ iſtis tribus p̄mittit vnū qd eſt oibus neciū. i. ſollicitudo. Un̄ dicit. (Vigilate ⁊ orate.) De fide q̄ iſtruit. cū di. (State. ſ. in fide.) Ep̄e. 6. State ſuccincti ꝛc. De bona opatiōe. cuiꝰ dicit. (Viriliter). i. fortiter agite: qz fides ſine opibꝰ mortua ē. Jac. 2. Scz qz bona opatio nō eſt attribuēda nobis: ſz deo: iō ſubdit. Et cōfortamini in dño. ps. Viriliter agite ⁊ cōfortetur cor veſtruz ꝛc. De modo agēdi. cuiꝰ di. (Via v̄ſa i charitate fiat). i. oia debēt referri ad finē charitatis. ſ. vt fiat ppter deū ⁊ p̄ximū. Col. 3. Sup oia charitate ꝛc. ¶ Coſequent̄ cum dicit. (Obſecro autē ꝛc.) Iſtruit eos quō ſe habeāt ad quōſdā in ſp̄ali. ⁊ p̄mo q̄tum ad illos q̄ vidētur habere aliquā prerogatiuā i ſp̄alibus. Scdo quātum ad illos q̄ in corporalibꝰ opibꝰ ibi. (Gaudeo autē ꝛc.) Dicit q̄. (Obſecro autē vos fr̄s noſtris). i. approbaſtis domum ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici. Approbaſtis in quā ppter duo: ⁊ qz ſunt primitie. i. p̄mo cōuerſi: qz ab ipſo ap̄lo in p̄mis baptizati. ſupra p̄mo. Baptizati autē ꝛc. Et qz magis deuoti ⁊ p̄mpti ad miniſteria ſanctorū. Un̄ dicit. Et in miniſterio ſctōꝝ ordinauerūt ſeipſos. Ro. 12. Necitatibꝰ ſanctorū ꝛc. ⁊ iō obſecro vt ⁊ vos ſubditi ꝛc. Heb. 12. Obedite p̄poſitis ꝛc. Et oī cooperati. philip̄. 4. Adiuna eos q̄ me cū laborauerūt. Sap. 3. Bonoꝝ laborū glorioſus ꝛc.

¶ Gaudeo ꝛc. Dic iſtruit eos q̄tum ad illos q̄ preeminēt in miniſteris: ⁊ pōt dupl̄ exponi. Uno modo: vt dicatur. Gaudeo autē in preſentia ſtephane ⁊ fortunati ⁊ achaici qui ſunt preſentes vobis: quoz p̄ſentia eſt vobis p̄ficua. Quā ipſi id qd vobis deerat ſuppleuerūt docēdo vos. Et in hoc q̄dem refecerunt ſp̄m meū: in q̄tum gaudeo de bono vobis: ⁊ ſp̄m veſtrū in q̄tum iſtructi eſtis. philip̄. 4. Huius ſum valde: qz iuueni ꝛc. Et ideo qz ſic ſe habuerūt. q̄ cognoscite. i. honorate eos ꝛc. Alio modo: vt dicat gaudeo in preſentia ſtephane fortunati ⁊ achaici. qz. ſ. perſonalit̄ mecum ſunt ⁊ ſeruiunt mihi: in quo ſupplēt quod deerat vobis. i. quod vos nō poteratis mihi corporaliter exhibere. In quo quidem refecerunt ſp̄m meum in q̄tum mihi ſeruiunt ⁊ pauerunt me. ⁊ veſtrum. in q̄tum de bono meo gaudentis. ⁊ ideo cognoscite ꝛc.

¶ Salutāt vos ꝛc. Dic apoſtolus inſinuat qd aly faciunt corinthi. Et circa hoc duo facit. P̄mo inſinuat quomō ſalutentur ab aly. Scdo ſubdit ſuā ſalutationē ibi. (Salutatio mea ꝛc.) Circa p̄imum tria facit. P̄mo inſinuat quomodo ſalutat eos tota eccleſia aſie in cōmuni. Unde dicit. (Salutant vos omnes eccleſie aſie.) Ro. vlti. Salutant vos omnes eccleſie xp̄i. Scdo quō ſalutat eos ſpecialiter hoſpites pauli. Unde dicit. (Salutat vos i domo multuz aq̄la ꝛc.) Iſti erāt hoſpites apoſtoli: ⁊ de his habetur Roma. 16. ⁊ Act. 18. Tertio quomō ſalutat eos apoſtoli ⁊ familiares ſui. Unde dicit. Salutāt vos oēs fr̄s q̄ ſ. mecum ſunt. philip̄. vlti. Salutāt vos qui mecum ſunt fr̄s. Ex quo ergo oēs ſalutat vos ⁊ vos etiā ſalutate inuicē in oſculo ſancto nō libidinoſo: quo mulier apprehenſum de oſculatur iuuenem. Prouer. 7. Nō fraudulēto quo iudas oſculatus eſt xp̄m. Mat. 26. ⁊ Mar. 14.

¶ Salutatio ꝛc. Dic ſuam ſalutationem ſubdit: ⁊ circa h̄ duo facit. P̄mo ponit titulum ſalutationis dicēs. (Salutatio mea). ſ. ſcripta eſt manu mea pauli. Et hoc faciebat in ep̄iſtoliſ ſuis propter quōſdā qui ſub ſpecie apoſtoli ſcribebant falſas litteras. Unde vt non deciperentur. poſtq̄ ſcripta erat ep̄la per aliq̄m in fine: coſequent̄ ſcribebat apoſtolus manu ſua. Scdo ponit ipſaz ſalutationē in qua p̄mo maledicit malis dicens. Si quis non amat ꝛc. anaſthema ſit. i. ſeparatꝰ vel excoicatus. maranatha. i. dominꝰ

Ad corinthios II.

veniet. Quasi dicat. Qui nō amat dñm nrm iesuz xpm sit anathema in aduentu dñi. Sz nungd sunt excōicādi oēs qui nō sunt in charitate. ¶ Rñdeo dōz q hoc itelligitur si quis nō amat dñm iesum xpm. i. fidē xpi r isti sunt heretici r sunt excōicati. Uel si quis vsq; ad finē mortis nō pferat in amore dñi iesu xpi in aduentu erit separatus a bonis. Scdo benedicit bonis bene optans eis. s. grām xpi. cū dicit. (Gra dñi nostri iesu xpi.) Et hoc optans optat eis oē bonū: qz in grā dñi nostri iesu xpi cōtinetur omne bonum. Optat etiā eis charitatē suam dicens. Charitas mea rē. In vos inuicē r deū diligatis ea charitate qua ego vos diligo r nō ppter aliqd aliud nisi in christo iesu. i. propter amorē christi. Amen. i. fiat.

¶ Incipit postilla doctozis angelici scti Thome ordis fratru predicatorū sup scda epistola ad corinthios.

Ministri dei nostri dicetur vobis. Esa. 16. In his verbis congrue tangitur materia huius scde epistole ad corinthios. Nam in pma epistola agit apostolus de ipsis sacramētis: s; i hac scda agit de ministris ipsoz sacramētoz tam bonis q; malis. Ratio autēz hanc eplām scribēdi fuit q; corinthi post predicationē eius admiserāt pseudo apostolos quos apostolo preferebāt. Propter hoc scribit eis hanc eplām in q; cōmendat apostolus r ostendit veroz apostolorū dignitatem: ostēdit etiā r vituperat falsoz apostolorū falsitatem cōmendat autem veroz apostolorū dignitatem ex hoc q; sunt ministri dei. Ministri inqt dei dicit vobis. s. apostolis: qui quidem dicuntur ministri q; ad tria. pmo q; ad dispēsationem sacramētoz. p^o Lor. 4°. Sic nos existimet homo vt mi. rē. Christus enim institutor est sacramētoz: sed apostoli r eoz successores ea dispēsant: r ideo subditur in predicta auctoritate: r dispēsatores ministerio rū dei. Secūdo q; ad gubernationē. s. in q; gubernant populum dei. Sap. 6. Lum essetis ministri non recte iudicastis rē. Deus enim gubernat omnia per prudentiā. Unde quicūq; aliquid gubernat dicitur mīster dei. Tercio q; ad humane salutis operationem in q; ministerio r predicationē homines ad salutem cōuertuntur: cuius salutis solus deus est auctor: qz ipse est qui venit saluum facere quod perierat apostoli vero ministri. p^o Lor. 3. Quid ergo est apollo quid paulus: ministri eius cui credidistis rē. **CAP. I.**

Paulus apostolus iesu christi p voluntatē dei r thimotheus frater ecclesie dei que est corinthi cū omnibus scis qui sunt in vniuersa achaia gratia vobis r pax a deo p̄re nostro r domino iesu christo.

¶ De istis ergo ministris tractat hic apostolus ostēdens in hac epistola eoz dignitatē etiā scribēs corinthiis. In qua qdē premitit. pmo salutatiōez. Scdo psequitur eplāz ibi. (Bñdictus deus rē.) In salutatiōe autē tria pōit. pmo enim describit personas salutātes. Scdo personas salutatas ibi. (Eccle que ē rē.) Tertio bona optata ibi. (Gratia vobis rē.) Circa p̄mūz pmo describitur psona salutās pncipalis: qz paulus. Scdo psona adiūcta: qz thimotheus. Persona salutās describit ab humilitate: qz paulus q latinē dī modicus. Iste est ille modicus. de quo Esa. 60. Minimus erit in mille rē. Uel a doctrina: qz paulus dī os tubę. Ista est illa tuba. de qua Zach. 9. Dñs in tuba canet rē. Et cōpetit: qd dī Esa. 58. Quasi tuba exalta vocē tuā rē. A dignitatis auctoritate: qz apls rē. Ubi tria ponūtur. p̄mo

q; sit legat^o. vñ dī apls. i. pncipalr missus. Soli enī duodecim apli electi missi sunt a xpo. Luc. 9°. Elegit duodecim q; r aplos rē. Aly autē discipuli nō missi sūt pncipalr sed scōario. Et inde est q; apls succedūt epi q; hñt spales curā grogis dñi. Aly autē sacerdotes succedūt. 7z. discipulis qui gerunt vices cōmissas sibi ab ep̄is. Est ergo eius dignitas: qz apls. p^o. Lor. 9. Si aly nō sūz apls: s; tñ vobis sūz rē. Gal. 2. Qui operatus est Petro rē. Sz quare vocat se hic apls dicens. Paulus apls cū in eplā ad romāos scribat se seruū. Rō hui^o est. qz romanos reprehēdit de dissensiōe r superbia q; est mater dissensiōis: qz iter supbos semp iurgia sūt. Uñ vt eos reuocet a dissensiōe iducit eos ad humilitatez vocādo se seruū. Corinthi vō erant p̄tinaces r rebelles: r iō vt reprimat eoz p̄teritiā vsus ē hic noie dignitatis dicens. se aplm. ¶ Scdo ponit cuius sit legat^o: qz iesu xpi. ifra. 9°. p̄ xpo legatiōe fungimur. ¶ Tertio ponit modus quo adeptus est legationē: qz nō ingessit se vt pseudo. Jere. 23. Nō mittebā eos r ipsi currebāt. Nō est dat^o p̄plo ex diuino furore. i. vñ illd Job. 34. Qui facit regnare ypocritā rē. Dece. 12. Dabo tibi regē: s; in furore meo. Est adeptus apostolatū ex volūtate dei r bñplacito. Act. 9. Uas electiōis ē mihi iste. Et iō dī. p volūtate dei. Persona autē adiūcta ē thimothe^o. Uñ dī. Et thimotheus frater. Grater inq; ppter fidē. Mat. 23°. Oēs vos frēs estis rē. Et ppter dignitatē: qz eps: r inde ē q; papa vocat oēs ep̄os frēs. Lōnumerat autē sibi thimotheū: qz cū ipse trāsisset p eos sic dixit in p^o eplā vlt^o: ca: possent credere q; maliciose retulisset aplo ea de q;bus ipse scribit ad eos.

¶ Cōsequēter ponūtur p̄sone salutate: r pmo pncipales. 2° adiūcte pncipalibus in b q; dī. (Eccle dei) q; ē totus populus fidelis tā clerus q; laici. p^o Thi. 3. Ut scias quō opoz te cōuertari. (Que est corinthi) qz corinth^o erat metropolis achaie. Sz adiūcte p̄sone sunt oēs sancti q; sunt vni^o spūs sancti grā renati. p^o Lor. 6. Sz abluti estis: s; sanctificati rē. Qui sunt in achaia: cuius metropolis ē corinthus. Istis autē p̄sonis salutatis optat apls bona. Uñ dī. Gra vobis rē. Et circa hoc duo facit. p̄mo ponit ipsa bona. Scdo ipsoz actorē ibi. (A deo p̄re rē.) Ponit autē ista duo extrema bona vt in eis itelligant media. p̄mū enī bonū ē grā q; ē pncipiū oīum bonoz. Nā an grām nihil ē nisi diminitū in nobis. Ultimū autē oīuz bonoz ē pax: qz pax ē gnālis finis mētis. Nā qualr cūq; pax accipiat hz rōnez finis r in glia eterna: r in regimine r in cōuertatiōe finis ē pax. ps. Qui posuit fines tuos pacē. Quis autē sit actor hoz bonoz ostēdit: subdēs. A deo p̄re rē. Et hec duo possunt duplr distingui: qz cū dī: a dō p̄re. pōt itelligi p tota trinitate. Naz licz psona p̄ris dicat p̄ xpi p nām tñ tota trinitas est p̄ n̄ p creationē r gubernatōez. Esa. 63. Et nūc dñe p̄ n̄ es tu. Jere. 3. p̄rem vocabis me. A dō ḡp̄e n̄ o. i. a tota trinitate pueniūt bona. Mat. 7. Si vos cū sitis mali rē. ¶ Sz si deus pater noster accipiat pro tota trinitate quare addit persona filij. cum dicit. Et dño iesu christo: nūquid est alia persona a trinitate: ¶ Dñm q; additur nō ppter aliā personam sed ppter aliam nām. s. humanitatis assumptē a filio in personam diuinam quā quidē trinitati cōnumerat. qz omnia bona pueniunt nobis a trinitate per incarnationem christi. Et pmo grā. Job. p. Gratia r veritas rē. Scdo pax. Ephe. 2. Ipse est pax nostra rē. Item cū dicit. A dō patre nostro: pōt itelligi psona patris solum: r licet tota trinitas sit pater noster: vt dictuz est tamen persona patris est pater noster per appropriatiōez: r sic hoc q; dicit. Et domini iesu christo: itelligitur de persona filij. De persona autē spūs sancti nō fit hic mētio: qz sicut dicit Aug. Lū sit nexus patris r filij vbiq; ponit persona patris r persona filij itelligitur persona spiritus sancti.